

actively used. Most of the water is used for water supply to the population, industry and agriculture. In a year of 95% runoff availability, total water withdrawals exceed 20% of the annual runoff, and irreversible water consumption in the basin is 15%. In the future, runoff shortages may become a problem in low-water years. The frequency of dry years has been increasing recently. The concentration of most chemicals in the river water does not exceed the maximum permissible concentration. The content of ammonium nitrogen exceeds the per capita values by 15.6 times in the first and 2.92 times in the river channel 2, nitrite nitrogen by 1.7 times and 1.91 times, respectively, and total iron by 16 times and 2.4 times. The excessive content of nitrogen compounds is caused by surface runoff from urban areas, fields, farms, and spontaneous solid waste dumps. The area of drained land within the basin is 8,606 thousand hectares, with a land reclamation rate of 41.4%. There are 5 drainage systems within the basin. Soil overdrainage is widespread within the basin's drainage systems, leading to loss of soil cohesion, loss of vegetation cover and deflation. With distance from the drainage network, water drainage is worse, there are waterlogged areas, rewetting occurs due to inefficient drainage channels that are silted and overgrown with vegetation. Some reclaimed areas have not been ploughed for many years and are overgrown with selfseeding. Hazardous exogenous processes are occurring within the basin: karst, secondary waterlogging, and siltation of the riverbed. Soils are also undergoing negative changes. Erosion processes are occurring, the depth of the humus horizon is decreasing, and the content of humus and plant nutrients is decreasing. Environmental problems in the basin include: violation of water protection zones, ploughing and rewetting of the floodplain; lack of hydroecological monitoring in the river basin; poor condition of drainage systems; lack of soilprotective technologies for growing crops, violation of recommendations for the use of drained land; illegal landfills in the basin; low forest cover, lack of protected areas within the basin, lack of an effective local ecological network.

Keywords: river basin, geoecological state of the basin, sources of anthropogenic impact within the basin, anthropogenic transformation of the basin.

Надійшла 21. 03.2023р.

УДК 504.064.2

DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.23.1.25>

Ірина БАРНА

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО СТАНУ

У публікації проаналізовано зміни у процедурі оцінки впливу на довкілля як інструменту виявлення усіх можливих екологічних наслідків від провадження планованої діяльності в умовах повномасштабної російської агресії. Конкретизовано хронологічний ряд змін, які обумовлені тимчасовим обмеженням доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля та частковим відкриттям доступу до нього. З'ясовано шляхи реалізації права громадськості на доступ до інформації та можливості досягнення інтересів суб'єктами господарювання за правового режиму воєнного стану.

Ключові слова: оцінка впливу на довкілля, планована діяльність, суб'єкт господарювання, громадське обговорення, воєнний стан.

Постановка науково-практичної проблеми та актуальність дослідження. З початком повномасштабної російської агресії суспільні відносини в нашій державі зазнали суттєвих змін. Це обумовлено як руйнацією соціальної, виробничої інфраструктури, об'єктів критичної інфраструктури, так і руйнацією усталеного способу повсякденного життя громадян. Українська держава і її громадяни стикнулася із небаченими досі викликами. Однак непохитне бажання українців встояти вимагає від державної влади, як знаряддя регулювання взаємовідносин в суспільстві, оперативного прийняття рішень і кроків, аби їх подолати. Реагувати на загрози та виклики, зумовлені війною, прийшлося у різних галузях, у тім числі, у межах компетенції Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, зокрема, в частині здійснення оцінки впливу на довкілля.

Оцінка впливу на довкілля (ОВД) є меха-

нізмом забезпечення екобезпеки, що має на меті унеможливити реалізацію екологічно небезпечних господарських об'єктів, шляхом аналізування проєктної документації планованої діяльності. Процедура ОВД передбачає певну стадійність, яка забезпечується використанням автоматизованої інформаційної системи «Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля». Остання своєю чергою уможливорює взаємодію зацікавлених учасників громадськості, органів державної влади й суб'єктів господарювання у цифровому форматі. З огляду на воєнні дії, цілеспрямоване знищення агресором об'єктів енергетичної інфраструктури України здійснення ОВД виявилось вкрай непростою справою. Складність реалізації ОВД обумовлена ще й необхідністю діяти в межах ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля», тому видається актуальним аналізування кроків, які вчиняє профільне міністерство для дотримання норм законо-

давства, принципів реалізації ОВД, реалізації права громадян на доступ до інформації про навколишнє природне середовище.

Зв'язок теми з важливими науково-практичними завданнями. За правового режиму воєнного стану підготовка матеріалів з оцінки впливу на довкілля згідно вимог чинного ЗУ «Про ОВД» залишається дієвою процедурою для врегулювання відносин у сфері прийняття екологічно значимих рішень. Проте організаційний супровід процедури оцінки впливу на довкілля за таких умов зазнав змін, систематизувати які та критично осмислити є завданням прикладного характеру, відтак вказує на актуальність наукових вишукувань в цій галузі, яка на сьогодні є такою, як потрапила в поле впливів викликів, зумовлених повномасштабною російською агресією.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. Відколи запроваджено оцінку впливу на довкілля (ОВД) щодо текстових та графічних матеріалів, які описують об'ємно-планувальні, технічні, технологічні чи інші рішення планованої діяльності, науковцями, фахівцями в галузі екології, членами громадських організацій [6] здійснено частковий аналіз оцінки впливу на довкілля. Безумовно, з боку практиків та потенційних замовників звітів з оцінки впливу на довкілля компаративний аналіз ОВД та екологічної експертизи також становить певний практичний інтерес.

Фахівцями було встановлено проблемні положення ЗУ «Про ОВД» та його нормативно-правового забезпечення, а також запропоновано шляхи його вдосконалення та їх впровадження. На основі детального аналізу ЗУ «Про ОВД» було встановлено, що у «Законі відсутня чітка регламентація процедури оцінки впливу на довкілля, яка складається з окремих елементів оцінки, що фіксують лише зовнішню її форму, але не дають уявлення про її особливості», а також відсутність інформації «про критерії (показники) оцінки впливів на довкілля» [7].

Питання правового регулювання оцінювання впливу на довкілля в Україні висвітлено у роботі У. В. Антонюка та В. О. Джугана [1].

В окремих публікаціях розглянуто аспект оцінки впливу на біорізноманіття у процедурі оцінки впливу на довкілля. Авторський колектив вчених на чолі з К. А. Борисенко у своїй праці окреслюючи «основні підходи до проведення оцінки впливу проектів на біорізноманіття», ознайомлюють розробників звітів з ОВД з ключовими вимогами та етапами такої оцінки [4]. О. Василюк та Л. Ільмінська, акцентуючи увагу на важливості дослідження екосистемних

послуг, поділяють проблематику системного аналізу впливів, які чинить людство, вказуючи, що: «від збереження екосистем, їхніх компонентів та біорізноманіття загалом залежить підтримання економічних можливостей та забезпечення середовища існування людей» [3].

Однак, видається доцільним та актуальним дослідження особливостей здійснення оцінки впливу на довкілля в умовах воєнного стану, коли нагальним завданням є «відбракувати» екологічно збиткові проекти планованої діяльності, позаяк довкілля в державі піддається негативному впливу ще й під час воєнних дій.

Викладення основного матеріалу. У публікаціях неодноразово зазначалось, що поява в українському законодавстві ЗУ «Про ОВД» наприкінці 2017 року обумовлена як внутрішніми, так і зовнішніми зобов'язаннями, взятими нашою країною. З поміж них – дотримання вимог екологічного законодавства у частині забезпечення громадянам держави безпечного для життя і здоров'я довкілля, а також виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо імплементації положень Організації економічного співробітництва та розробки Конвенції Еспоо, а також транспозиції Директив ЄС із стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля [2]. Загалом введення у дію ЗУ «Про ОВД» є значним кроком України у переході до європейських вимог та стандартів у галузі охорони довкілля [1, 10]. Проте аналіз публікацій з даної проблематики та звітів з оцінки впливу на довкілля у справах, розміщених у Єдиному реєстрі ОВД після 24 лютого 2022 року, переконливо доводить необхідність аналізування змін щодо нормативно-правового та методологічного забезпечення процедури ОВД.

Уведення тимчасових обмежень прав і законних інтересів юридичних осіб після 24. 04. 2022 р. відповідно до Указів Президента України стали реальністю для учасників процедури оцінки впливу на довкілля. На офіційному сайті Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України було розміщено роз'яснення, яке, в першу чергу, очікували суб'єкти господарювання, які розпочали процедуру з оцінки впливу на довкілля до 24 лютого 2022 р., або ж мали намір її розпочати. У ньому зазначено, що «у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні, відповідно до Указу Президента України № 64 від 24.02.2022 «Про введення воєнного стану в Україні», Указу Президента України від 14.03.2022 № 133/2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися консти-

туційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Листом Міндовкілля уточнено й особливості забезпечення здійснення процедури ОВД в умовах воєнного стану, зокрема, у частині доступу до Єдиного реєстру з ОВД для зовнішнього використання. Насамперед, «... на підставі статті 20 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Указу Президента України від 14 березня 2022 № 133/2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 15 березня 2022 № 2119-IX, постанови Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 № 263 «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану» та Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України... з метою недопущення будь-яких несанкціонованих дій з інформацією, що міститься в автоматизованій інформаційній системі «Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля» наказом Міндовкілля від 22.03.2022 № 159 тимчасово обмежено доступ до Реєстру для зовнішнього використання».

Тимчасове обмеження доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля у практичній площині означало неможливість увійти, подавати документи через електронний кабінет для суб'єктів господарювання, а для представників громадськості – ознайомитися із змістом повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, Звітом з ОВД, оголошенням про початок громадського обговорення планованої діяльності. Однак, на територіях, де безпекова ситуація дозволяла, процедура ОВД могла мати продовження щодо справ, які перебували на другому етапі розгляду у Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля, тобто отримані зауваження і пропозиції громадськості та, у разі подання, умови щодо обсягу дослідження від органу влади, Міндовкілля листом рекомендувало вчинення наступних дій:

1) підготувати оголошення про початок

громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля за формою згідно з додатком 3 до Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 13. 12. 2017 № 1026 (далі - Порядок);

2) підготувати звіт з оцінки впливу на довкілля відповідно до вимог, наведених у додатку 4 до Порядку, відомості (документи, матеріали), що підтверджують факт та дату опублікування, розміщення або оприлюднення в інший спосіб суб'єктом господарювання повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, якщо такі вже опубліковані, або договір з друкованими засобами масової інформації про опублікування таких документів, а також документ, що підтверджує внесення плати за проведення громадського обговорення.

Таким чином, поява Наказу Міндовкілля від 22.03.2022 № 159 «Про тимчасове обмеження доступу до Реєстру» обумовлена викликами, насамперед щодо забезпечення даних Єдиного реєстру, які повстали перед державою з початку повномасштабної російської агресії. У підсумку, здійснення процедури ОВД засобами автоматизованої інформаційної системи «Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля» для Міндовкілля, структурних підрозділів з питань екології та природних ресурсів у місцевих адміністраціях, суб'єктів господарювання та громадськості зазнало змін через закриття доступу до Реєстру.

Зважаючи на відсутність доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, а отже неможливість подання документів через електронний кабінет, суб'єктам господарювання рекомендовано зазначені документи разом із супровідним листом з обов'язковим зазначенням номеру справи у Реєстрі та контактних даних суб'єкта господарювання надіслати на електронну пошту уповноваженого центрального органу: OVD@mep.gov.ua, для подальшого завантаження їх у Реєстр.

Здійснення процедури оцінки впливу на довкілля за таких умов і обставин обтяжувалось кількома факторами. Насамперед, ускладнення комунікації засобами електронного зв'язку за умов відсутності доступу до мережі Інтернет, чисельними «збоями» у роботі державних структур внаслідок хакерських атак з боку країни-агресора.

З іншого боку, громадськість зберегла обмежену можливість ознайомитися із звітом з

оцінки впливу на довкілля з боку планованої діяльності, а відтак, й обмежену можливість брати участь у громадському обговоренні. Останнє обумовлене переведенням громадського обговорення у площину надання зауважень і пропозицій у письмовому вигляді, у тому числі на електронну пошту уповноваженого органу. Натомість, ст. 7 ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» встановлено, що громадське обговорення планованої діяльності після подання звіту з оцінки впливу на довкілля проводиться у формі громадських слухань та у формі надання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронному вигляді). Іншими словами законом передбачено, що зауваження та пропозиції можуть подаватися в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) та усно під час громадських слухань із внесенням до протоколу громадських слухань. З огляду на воєнний стан громадські слухання не проводились (як і з початку й на період дії та в межах території карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби (COVID-19), спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2), а надіслати письмові зауваження за умов нестабільного електропостачання, втрати чи відсутності електронних гаджетів було і є справою досить складною. У підсумку, можна констатувати доволі умовну залученість громадськості до оцінки впливу на довкілля планованої діяльності.

Складно говорити і про реалізацію мети громадського обговорення, яка згідно ст. 7 ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» передбачає виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до планованої діяльності. Можна припустити, що активні представники громадськості все ж скористуються своїм правом надавати зауваження до планованої діяльності, оскільки громадське обговорення планованої діяльності після подання звіту з оцінки впливу на довкілля розпочинається з дня офіційного оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля та надання громадськості доступу до звіту з оцінки впливу на довкілля для ознайомлення і триває не менше 25 робочих днів і не більше 35 робочих днів.

Проблемним проте залишається ознайомлення із оголошенням про початок громадського обговорення, зміст якого у Єдиному реєстрі з ОВД є закритим. Інший варіант – ознайомлення з друкованою версією оголошення. Закон зобов'язує суб'єкта господарювання оприлюднити оголошення про початок громадського обговорення шляхом опублікування в друко-

ваних медіа (не менше двох), визначених суб'єктом господарювання, територія розповсюдження яких охоплює адміністративно-територіальні одиниці, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, а також розміщуються на дошках оголошень органів місцевого самоврядування або в інших громадських місцях на території, де планується провадити плановану діяльність, або оприлюднюються в інший спосіб, що гарантує доведення інформації до відома мешканців відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на території якої планується розміщення об'єкта, чи до відповідної територіальної громади, яка може зазнати впливу планованої діяльності, та інших зацікавлених осіб. Проте впродовж першого місяця війни друковані ЗМІ, де б потенційно могли розміщуватися матеріали з ОВД, не отримували замовлень від суб'єктів господарювання, які перебували як мінімум у стані розгубленості та нерозуміння наступних кроків. За таких обставин здійснення процедури ОВД де-факто припинилося, а її учасники залишалися в стані очікування.

Зміни у процедурі здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, зокрема, у частині громадського обговорення звіту з ОВД, пролонгували дію наказу Міндовкілля від 3 вересня 2020 р. за № 117 «Про затвердження Розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля», у якому розмір плати у гривнях без податку на додану вартість визначено за виключенням витрат організатора громадських слухань за їх проведення (табл. 1).

Як зазначалось, ухвалення ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» обумовлене виконанням Україною міжнародних зобов'язань щодо імплементації положень Оргуської конвенції [2]. Варто згадати і Директиву Європейського Парламенту та Ради 2003/4/ЄС про доступ громадськості до інформації про навколишнє природне середовище, а також Директиву Європейського Парламенту та Ради 2003/35/ЄС про участь громадськості у розробці деяких планів та програм, пов'язаних з навколишнім природним середовищем. З огляду на вище вказане, право громадян впливати на прийняття рішень, пов'язаних з довкіллям закріплене у статті 4 ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля», зміст якої розглядають як вираження суті принципу гласності як засадничого принципу оцінки впливу на довкілля. Натомість, дія наказу Міндовкілля від 22.03.2022 за № 159 про тимчасове обмеження доступу до Єдиного реєстру з ОВД для зовнішнього використання унеможливу-

вала реалізацію принципу гласності.

Таблиця 1.

Розмір плати за проведення громадського обговорення у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля

Вид обговорення	Категорія планованої діяльності	
	перша	друга
Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності не виходить за межі області (Автономної Республіки Крим)	21 167,73 11 731,68*	15 875,80 8 798,37*
Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, якщо вплив такої діяльності поширюється на дві і більше областей, але менше ніж на третину областей України	36 034,28 17 162,18*	27 025,71 12 871,64*
Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля, якщо вплив такої діяльності поширюється більше ніж на третину областей України	114 731,58 39 243,18*	86 048,69 29 432,39*
Громадське обговорення в процесі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля (для однієї країни)	126 730,44 55 832,92*	95 047,83 41 874,69*

Примітка:

*Розмір плати за громадське обговорення планованої діяльності у формі надання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронному вигляді).

Приведення ситуації, яка склалася з початком війни, до законних норм, декларованих ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» відбулось покроково. Уже майже через місяць, 20. 04. 2022 р. Наказом Міндовкілля за № 177 внесено зміни, які скасовували дію попереднього наказу міністерства і передбачали:

1. надання доступу до користування Реєстром працівникам уповноваженого центрального органу та уповноважених територіальних органів, що здійснюють діяльність у сфері оцінки впливу на довкілля, за наявності їх заяви;

2. забезпечення створення електронного кабінету у Реєстрі суб'єктам господарювання, що мають намір провадити плановану діяльність та проходити оцінку її впливу на довкілля, за наявності їх заяви;

3. забезпечення внесення поданої суб'єктами господарювання, які проходять процедуру з оцінки впливу на довкілля, документації з оцінки впливу на довкілля, до електронного кабінету у Реєстрі, за наявності їх заяви та відповідної документації.

Загалом згідно Наказу Міндовкілля за № 177 тимчасове обмеження доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля передбачалось для представників уповноважених органів та суб'єктів господарювання відповідно до їх заяв, однак в такий спосіб в процедурі ОВД не реалізовувався один із засадничих принципів, що передбачає забезпечення балансу державних, приватних та громадських інтересів.

Відтак, Наказом Міндовкілля № 225 від 15.06.2022 відповідно до статті 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» дозволено часткове відкриття доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля [5]. На противагу попередньому, цей наказ частково відк-

рив доступ до автоматизованої інформаційної системи «Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля» для зовнішнього використання. Практично це означало, що сторінку Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля уже можна відкрити, проте з обмеженим доступом до змісту справи, оскільки відкритою для зовнішнього використання були:

1. інформація щодо назви планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля;

2. повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи-підприємця, який є замовником планованої діяльності;

3. регіон (область) де планується діяльність;

4. інформація щодо строків громадського обговорення планованої діяльності (початкову та кінцеву дату, коли можна ознайомитись із документами).

Для усіх зацікавлених осіб чи представників громадськості на вказаному рівні доступу та інформативності сторінка Єдиного реєстру залишається і на сьогодні (рис. 1).

Варто відзначити, що часткове відкриття доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля дійсно є частковим, оскільки у Міндовкіллі передбачили алгоритм дій громадян, які націлені отримати доступ до справ з ОВД для ознайомлення. З цією метою громадяни чи представники громадських організацій надсилають до уповноваженого органу (територіального чи центрального – відповідно УТО чи УЦО) запит, після перевірки даних якого УТО/УЦО надає доступ запитувачу до документів.

Водночас Наказом Міндовкілля № 225

відповідно до статті 20 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, постанов Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 року № 314

«Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану», від 12 березня 2022 року № 263 «Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних

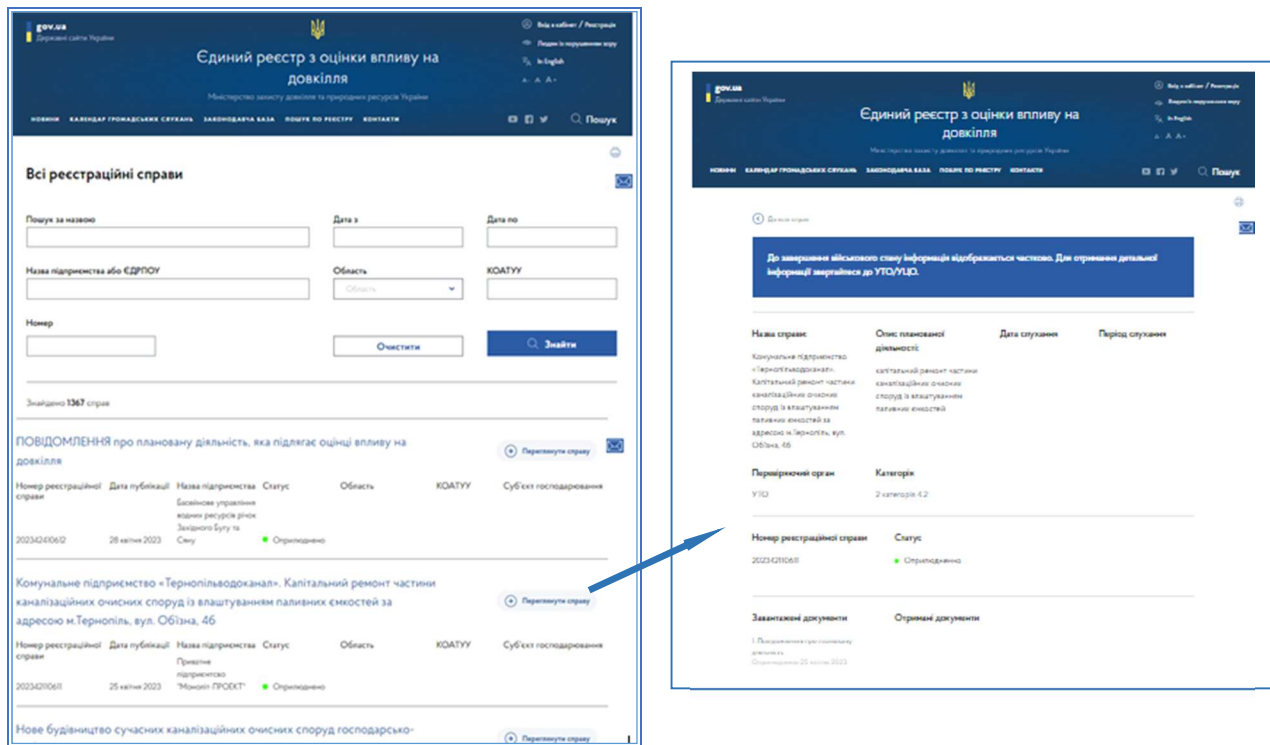

Рис. 1. Інформація щодо справ у Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля в умовах воєнного стану

електронних реєстрів в умовах воєнного стану» з метою недопущення будь-яких несанкціонованих дій з інформацією, що міститься у Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля передбачено залишити закритою для зовнішнього використання наступну інформацію:

1. усі справи з оцінки впливу на довкілля, по яких були вже отримані висновки з оцінки впливу на довкілля станом до 24.02.2022 р.;
2. технічну документацію, тобто звіт з оцінки впливу на довкілля та інші документи;
3. Google карту, яка в кожній справі з оцінки впливу на довкілля відображає орієнтовне місце провадження планованої діяльності.

Попри відновлення права громадськості на доступ до інформації про довкілля, ще одним із позитивних наслідків часткового відкриття доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля є:

- ✓ можливість суб'єкту господарювання працювати в електронному кабінеті, вхід у який відновлений за електронним цифровим підписом;
- ✓ завантаження документації з ОВД у

- звичному режимі;
- ✓ продовження строків громадського обговорення (як повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, так і Звіту з ОВД) від дати закриття Реєстру (22.03.2022) до дня його відкриття;
- ✓ відсутність потреби у друкованих засобах масової інформації повторно публікувати повідомлення про плановану діяльність та оголошення про початок громадського обговорення Звіту з ОВД.

Таким чином, можна констатувати доволі успішне і оперативне реагування профільного міністерства, уповноважених органів на виклики воєнного часу у спосіб, який дозволяє реалізувати норми ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля».

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Процедура оцінки впливу на довкілля, передбачена ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» є інструментом, який дозволяє громадськості, органам державної влади, органам місцевого самоврядування й суб'єктам господарювання спільно приймати рішення, які б відповідали концептуальним

засадам сталого розвитку шляхом унеможливлення реалізації екологічно недопустимих та екологічно збиткових проєктів. Практична значущість оцінки впливу на довкілля зумовлена повним врахуванням наслідків для довкілля і здоров'я людини з боку планованої діяльності та розробленням заходів, спрямованих на запобігання й усунення значного негативного впливу на довкілля. Тим паче, що воєнні дії з 24.02.2022 р. внаслідок російської агресії супроводжуються численними екологічними злочинами, екологічними збитками, зумовленими руйнацією ландшафтів, забрудненням атмосферного повітря, деградацією ґрунтів, забрудненням водних об'єктів. Відтак, навіть за умов воєнного стану, реалізація ОВД повинна відбуватися у належний спосіб з врахуванням потреби забезпечення даних, які фігурують у Єдиному реєстрі впродовж процедури ОВД та дотримання засадничих принципів гласності, прозорості та державного регулювання. Усі три з них з початку повномасштабної агресії були

частково недотримані з об'єктивних причин. Попри це, варто відзначити дії з боку Міндовкілля, фахівці якого налагодили роботу автоматизованої інформаційної системи «Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля», яка уможливила здійснення ОВД. Принципово важливим залишається реалізація громадянами права на доступ до інформації екологічного характеру при прийнятті рішень щодо провадження планованої діяльності, яка впродовж кількох місяців з початку війни була під сумнівом. Подолати цю проблему вдалося частково відкривши для громадян Єдиний реєстр з ОВД з можливістю за запитом отримати доступ до матеріалів з ОВД справи, яка цікавить. Пропоновані результати дослідження конкретизують аспекти здійснення оцінки впливу на довкілля в умовах воєнного стану, що особливо актуально для фахівців, суб'єктів господарювання, небайдужих представників громадськості, зважаючи на екозагрози, спровоковані воєнними діями.

Література:

1. Антонюк У. В., Джуган В. О. Правове регулювання оцінювання впливу на довкілля в Україні. URL : <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/35/541/1149-1?inline=1> (дата звернення: 15.02.2023).
2. Барна І. М. ОВД як механізм забезпечення екологічної безпеки. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія*. 2019. № 1. С. 217-225. DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.19.2.27>
3. Василюк О., Ільмінська Л. Екосистемні послуги. Огляд. URL: http://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/EcoPoslugy_web_new.pdf
4. Оцінка впливу на довкілля (ОВД) проєктів на територіях мережі Емеральд / за ред. Борисенко К. А. Чернівці : Друк Арт, 2021. 240 с.
5. Про часткове відкриття доступу до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля : Наказ Міндовкілля № 225 від 15.06.2022. URL : <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Nakaz-225-vidkryttya-Reyestru-2.pdf> (дата звернення 17.02.2022)
6. Процедура оцінки впливу на довкілля планованої діяльності : короткий огляд. URL: <http://epl.org.ua/human-posts/protsedura-otsinky-vplyvu-na-dovkillya-planovanoyi-diyalnosti-kortokyj-oglyad> (дата звернення 20.01.2023).
7. Шаравара В.В., Бондаренко О.О., Тарасова О.Г., Гаврилюк Р.Б. Впровадження оцінки впливу на довкілля в Україні : аналіз ризиків і перспектив (громадське бачення). Київ : НЕЦУ, 2019. 29 с.

References:

1. Antonyuk U. V., Dzhuhan V. O. Pravove rehulyuvannya otsynuyannya vplyvu na dovkillya v Ukrayini. URL : <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/35/541/1149-1?inline=1> (data zvernennya: 15.02.2023).
2. Barna I. M. OVD yak mekhanizm zabezpechennya ekolohichnoyi bezpeky. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya : Neohrafiya*. 2019. # 1. S. 217-225. DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.19.2.27>
3. Vasylyuk O., Il'mins'ka L. Ekosystemni posluhy. Ohlyad. URL: http://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/EcoPoslugy_web_new.pdf (data zvernennya: 15.02.2023).
4. Otsinka vplyvu na dovkillya (OVD) proektiv na terytoriyakh merezhi Emerald / za red. Borysenko K. A. Chernivtsi : Druk Art, 2021. 240 s.
5. Pro chastkove vidkryttya dostupu do Yedynoho reyestru z otsinky vplyvu na dovkillya : Nakaz Mindovkillya # 225 vid 15.06.2022. URL : <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Nakaz-225-vidkryttya-Reyestru-2.pdf> (data zvernennya 17.02.2022)
6. Protsedura otsinky vplyvu na dovkillya planovanoyi diyal'nosti : kortokyy ohlyad. URL: <http://epl.org.ua/human-posts/protsedura-otsinky-vplyvu-na-dovkillya-planovanoyi-diyalnosti-kortokyj-oglyad> (data zvernennya: 20.01.2023).
7. Sharavara V.V., Bondarenko O.O., Tarasova O.H., Havrylyuk R.B. Vprovadzhennya otsinky vplyvu na dovkillya v Ukrayini : analiz ryzykiv i perspektiv (hromads'ke bachennya). Kyiv : NETsU, 2019.29 s.

Abstract:

Iryna Barna. ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESMENT: THE ANALYSIS OF THE CHALLENGES CAUSED BY MARTIAL LAW.

With the beginning of full-scale Russian aggression, social relations in our country underwent significant changes. This was caused by the destruction of social and industrial infrastructure, critical infrastructure facilities, and the established everyday life of the citizens. The Ukrainian state and its citizens faced unprecedented challenges. However, the unshakable desire of Ukrainians to withstand everything requires the state power as a tool for regulating societal relations, prompt decision-making and finding ways to overcome these challenges. Ukrainians had to respond to the

threats and challenges caused by the war in various fields, including within the competence of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, in particular, in the area of environmental impact assessment.

Environmental impact assessment (EIA) is a mechanism for ensuring eco-safety, which aims to prevent the establishment of environmentally hazardous economic objects by analyzing the project documentation of the planned activity. The EIA procedure involves a certain level of phasing, which is ensured by the use of the Unified Register of Environmental Impact Assessment automated information system. This system, in turn, enables the interaction of concerned members of the public, state authorities and business entities in a digital format. With the military operations and the intentional destruction of Ukrainian energy infrastructure objects by the aggressor, the execution of EIA proved to be an extremely difficult task. The complexity of carrying out the EIA is also caused by the need to act within the limits of the Ukrainian law on Environmental Impact Assessment. Therefore, it is relevant to analyze the steps taken by the relevant ministry to comply with the legislation, the principles of the implementation of the EIA, and the realization of the citizens' right to access information about the natural environment.

The environmental impact assessment procedure stipulated by Ukrainian law on environmental impact assessment is a tool that allows the public, state authorities, local government bodies and business entities to jointly make decisions that would meet the conceptual principles of sustainable development by preventing the implementation of ecologically unacceptable and environmentally harmful projects. The practical significance of the environmental impact assessment is determined by the full consideration of the consequences for the environment and human well-being from the planned activity and the development of measures aimed at preventing and eliminating a significant negative impact on the environment. Moreover, the Russian military actions are accompanied by numerous environmental crimes and environmental losses, caused by the destruction of landscapes, air pollution, soil degradation, and pollution of water bodies. Therefore, even under the conditions of martial law, the execution of an EIA should take place properly, taking into account the need to secure data that appears during the procedure and compliance with the basic principles of publicity, transparency and state regulation. All three of these principles, since the beginning of the full-scale aggression, were partially violated for objective reasons. Despite this, the real work of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources, whose experts have established the operation of the Unified Register for Environmental Impact Assessment automated information system, which made the implementation of the Environmental Impact Assessment possible, remains worthy of recognition. It remains fundamentally important for citizens to exercise their right to access environmental information when making decisions regarding the implementation of planned activities, which was not possible for several months after the beginning of the war. It was possible to partially overcome this problem by opening the Unified Register for Environmental Impact Assessment. The proposed research results specify the aspects of environmental impact assessment under martial law conditions, which is especially relevant for specialists, business entities, and concerned members of the public, considering the environmental threats provoked by military actions.

Key words: environmental impact assessment, planned activity, subject of management, public discussion, martial law.

Надійшла 01. 05. 2023р.

УДК 502/504:577.47 (477.84)

DOI:<https://doi.org/10.25128/2519-4577.23.1.26>

Ігор КУЗИК, Юрій МЕЛЬНИК

ВОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАСЕЙНУ РІЧКИ НІЧЛАВА

Метою статті є визначення рівня забрудненості річки Нічлава та структури водокористування її басейну з позиції формування екологічної безпеки регіону. В ході проведеного дослідження використано такі методи: оцінювання, геоекологічний аналіз, статистичний, геоінформаційний, геохімічний та картографічний. Забезпечення екологічної безпеки басейну малої річки, безпосередньо залежить від гідроекологічних параметрів самої річки. Тому дослідження забрудненості річки Нічлава та якості її вод є важливим і актуальним науково-практичним завданням.

На основі аналізу статистичних даних Державного агентства водних ресурсів України (звіти форми 2ТП), нами встановлено, що у басейні річки Нічлава за 2021 рік було забрано із природних водних об'єктів 450 тисяч м³ води, у тому числі із підземних водозаборів – 280 тисяч м³. Використано 600 тисяч м³ свіжої води, у тому числі на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 260 тисяч м³ води і на виробничі потреби – 340 тисяч м³. Обсяги загального водовідведення у басейні річки Нічлава за 2021 рік склали 660 тисяч м³ води. У поверхневі водні об'єкти басейну за рік було скинуто 650 тисяч м³ стічних вод. У тому числі 80 тисяч м³ – забруднених стічних вод та 180 тисяч м³ – нормативно чистих без очистки стічних вод. На очисних спорудах досліджуваної території за 2021 рік було очищено 390 тисяч м³ стічних вод. Впродовж 2016-2021 років у річку Нічлава, було скинуто 668 тисяч м³ забруднених або недостатньо очищених зворотних вод. Разом із забрудненими стоками у